

Pismo
ukazuje się
we wtorki
i piątki

Głos

Wtorek

30 kwietnia 2024

nr 34 (LXXIX)

cena: 17 Kč

WIADOMOŚCI
OBOZOWE
WSPOMNIENIA
STR. 2-3

KULTURA
CIESZYŃSKIE
ŚPIEWANIE
STR. 4

ZBLIŻENIA
STULETNI
SANATORIUM NA
WYSTAWIE STR. 5

Polska i Czechy są w UE już 20 lat

WYDARZENIE: Specjalne przepustki umożliwiające przejście z Czeskiego Cieszyna do pracy w Cieszynie, liczne pieczątki w paszportach, długie kolejki do granicy, uciążliwe kontrole celne – Irena i Edward Adamczykowie dobrze pamiętają, jak wyglądała rzeczywistość, zanim Polska i Republika Czeska zostały przyjęte do Unii Europejskiej. W środę 1 maja mija 20 lat od chwili, gdy oba państwa stały się członkami europejskiej wspólnoty.

• Irena i Edward Adamczykowie na granicznym moście Wolności, który dziś można przekraczać bez zbędnych kontroli.

Fot. ŁUKASZ KLIMANIEC

Łukasz Klimaniec

Swoboda w przekraczaniu granic, uregulowanie i ujednoczenie spraw formalno-prawnych, mnóstwo inwestycji – to korzyści, jakie po 20 latach członkostwa Polski i Czech w Unii Europejskiej mieszkańcy obu krajów wymieniają w pierwszej kolejności. Dla pokolenia dzisiejszych 20-latków, wychowanych w czasach wolnego przepływu ludzi, towarów i usług, to jednak nic nadzwyczajnego. A przecież, wcale nie tak dawno, wszystko wyglądało inaczej.

Irena Prengel-Adamczyk i jej mąż Edward z Czeskiego Cieszyna, którzy przez lata pracowali w Polsce i codziennie musieli przekraczać granicę, wspominają, jak wyglądała „przedunijna” rzeczywistość.

– Chodziliśmy do pracy na przepustki. Oczywiście paszporty obowiązywały aż do wejścia Polski i Czech do strefy Schengen. Za każdym razem była kontrola, w paszporcie człowiek miał cztery pieczątki dziennie, więc paszport w ciągu miesiąca był do wymiany. Na nowy czekało się miesiąc. A dostając go od razu trzeba było złożyć podanie o kolejny. I uiścić niemałą opłatę w konsulacie – przynajmniej małżonkowie.

Do pracy przechodzili nieistniejącym dziś środkowym mostem, drewnianą kładką, jaka znajdowała się w rejonie ul. Moskiewskiej w Czeskim Cieszynie i na wysokości Wyższej Bramy po polskiej stronie. Wspominają, że do wyjazdu do Polski potrzebne były zaproszenia, opowiadają o obowiązujących przepustkach rodzinnych (jeśli

ktos miał rodzinę w Polsce) i przepustkach stałych, jakie wydawały urzędy; o wielogodzinnych kolejkach do przekroczenia granicy w drodze do pracy, o tym, jak tłum w kolejce nie chciał ich wpuścić mimo pisemnego zaświadczenia o pierwszeństwie z powodu podejmowanej pracy; o celnikach, którzy potrafili zajrzeć do kanapki, by sprawdzić czy nie przenosi się czegoś podejrzanego, a także o wypełnianiu druków deklaracji celnych i opłacie 10 koron za znaczek skarbowy.

Wejście Polski i Czech do UE wiele zmieniło. Poza swobodą w przekraczaniu granic dużą rolę odegrało uregulowanie spraw formalno-prawnych. ▲

Ciąg dalszy na str. 3

Jedna wielka mistrzowska rodzina!

• Martin Růžička ze złotym medalem, który zawsze smakuje wyjątkowo.

Fot. hccelari

Hokeiści Trzyńca po raz piąty z rzędu zdobyli puchar dla mistrza RC w rozgrywkach Tipsport Ekstraligi. W niedzielnym siódmym meczu finałowym sezonu 2023/2024 z Pardubicami złotego gola na 2:1 w drugiej dogrywce strzelił wychowanek klubu, David Cienciala. Stalownicy zwyciężyli w zaciętej serii 4:3, świętując szósty złoty medal w historii klubu.

– Nawet nie wiem, jak wpakowałem gumę do bramki. Ważne, że wpadła za plecy bramkarza Willa, a my możemy świętować kolejny mistrzowski tytuł – powiedział na gorąco Cienciala, który w trakcie sezonu wrócił do Trzyńca właśnie z Pardubic, a w odwrotnym kierunku powędrował słowacki napastnik Richard Pánik. Cienciala, w odróżnieniu od chimerycznie i nerwowo grającego Pánika, okazał się dżoke-

rem trenerów Zdeňka Motáka i Vladimíra Országha w najważniejszej części sezonu. – Wróciłem w rodzinne strony i to procentuje. Czuję się w Trzyńcu rewelacyjnie, jesteśmy jedną wielką rodziną – zaznaczył Cienciala.

Do gwiazd w barwach Trzyńca należał też obrońca Marian Adámek. I to również w całej zaciętej fazie pucharowej. Absolwent Polskiego Gimnazjum im. J. Słowackiego w Cz. Cieszynie zaliczył najlepszy sezon w karierze. Był widoczny, bezpartońowy w pojedynkach, a co najważniejsze, w kluczowych spotkaniach bezbłędny. – Zagraliśmy w stylu jeden za wszystkich i wszyscy za jednego. Oddałbym życie za chłopaków z drużyny a oni za mnie – stwierdził wzruszony do łez Adámek. (jb)

Więcej na str. 6

ZDANIEM... Beaty Schönwald

beata.schonwald@glos.live

Tak się składa, że chociaż moje dzieci wyrosły już ze szkolnych tornistrów, nasłuchałam i naczytałam się ostatnio utyskiwań dotyczących elektronicznych dzienniczków ucznia. Bynajmniej nie są one rzeczą nową, ale dla każdego rodzica i dziecka rozpoczynającego swoją szkolną przygodę stają się w pewnym momencie odkryciem i nowym spójnym doświadczeniem. Nie zawsze pozytywnym. Dla rozwoju emocjonalnego dziecka, powiedziałabym, wręcz niepożądanym. Skąd ta surowa opinia? Ano stąd, że zarówno informacje dobre, jak i złe, trzeba wiedzieć, kiedy, komu i jak przekazać. W przypadku ocen, które pojawiają się w komórce rodzica z chwilą wpisania ich przez nauczyciela, zasada ta przestaje działać. Rodzic wie wcześniej, zanim dziecko wejdzie do domu.

Mogłoby się wydawać, że po co tyle krzyku o nic. Przecież to tylko oceny. Raz lepsze, a raz gorsze. Myślę, że nie da się tego tak bagatelizować. Dla ucznia szkoła, to większość jego dziecięcego życia, a każdy stopień, to pewien wysiłek poprzeczony bardziej lub mniej konkretną pracą, to wycena jego zdolności i umiejętności, to wreszcie powód do radości lub smutku. A o takich rzeczach powinno mówić się w rodzinie, zwłaszcza gdy chodzi o wynik bardzo dobry lub bardzo zły.

Chyba wszyscy mamy tak, że kiedy spotyka nas coś wspaniałego, coś szczególnie nam się udało, sami chcemy o tym powiedzieć. Mało tego, z niecierpliwością czekamy na moment, kiedy przekażemy tę wiadomość swoim najbliższym i zobaczymy na ich twarzach podziw i zaskoczenie. Z dobrymi ocenami jest tak samo. O złych mówi się gorzej, ale tego też trzeba się w życiu nauczyć – znaleźć w sobie odwagę, by przyznać swoją porażkę, niebałosć, lenistwo i nieść ich konsekwencje. Osobiste przekazywanie złych wieści ma też jednak swoją jasną stronę. Jest nią możliwość przedstawienia okoliczności łagodzących, okazania skruchy, obietnica poprawy. Podane w odpowiednim czasie i w odpowiedni sposób mądry rodzic z pewnością przyjmie.

CYTAT NA DZIS

Margrethe Vestager

wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej odnośnie Polski jako największego z 10 państw członkowskich, które przystąpiły 1 maja 2004 roku do UE

Polska nie tylko otworzyła nową bramę na Wschód, ale też uczyniła Europę bardziej pewną siebie

W OBIEKTYWIE »GŁOSU«

Widoczny na zdjęciu bez to zroma wielu alergików. Inni z kolei mogą rozkoszować się pięknym zapachem tej ozdoby wielu ogrodów. Fot. NORBERT DĄBKOWSKI

DZIŚ... 30 kwietnia 2024

Imieniny obchodzą: Jakub, Katarzyna, Maria **Wschód słońca:** 5.04 **Zachód słońca:** 20.01 **Do końca roku:** 245 dni **(Nie)typowe święta:** Dzień Uczciwości, Ogólnopolski Dzień Koni **Przysłowie:** „W kwietniu po brzegach wody niosą jęczmienia urody”

JUTRO... 1 maja 2024

Imieniny obchodzą: Aniela, Jeremi, Józef **Wschód słońca:** 5.02 **Zachód słońca:** 20.03 **Do końca roku:** 244 dni **(Nie)typowe święta:** Święto Pracy, Ogólnopolskie Święto Kaszanki **Przysłowie:** „Na pierwszego maja szron, obcuje hojny plon”

POJUTRZE... 2 maja 2024

Imieniny obchodzą: Anatol, Zygmunt, Witomir **Wschód słońca:** 5.00 **Zachód słońca:** 20.05 **Do końca roku:** 243 dni **(Nie)typowe święta:** Dzień Flagi RP, Dzień Polonii i Polaków za Granicą **Przysłowie:** „W Zygmunta deszcz – neurodzaju wieszcz”

POGODA wtorek

dzień: 23 do 24°C noc: 12 do 11°C wiatr: 3-5 m/s

środa

dzień: 22 do 23°C noc: 12 do 11°C wiatr: 3-5 m/s

czwartek

dzień: 21 do 22°C noc: 12 do 11°C wiatr: 2-4 m/s

Obozowe wspomnienia

Na cmentarzu w Boguminie-Skrzeczoniu w sobotę odbyła się uroczystość z okazji 55. rocznicy powstania pomnika ku czci 104 Polaków, ofiar Polenlagru 32, niemieckiego obozu pracy przymusowej dla Polaków. Wzięli w niej udział m.in. Bolesław Suchanek, który jako 11-letni chłopak był więźniem tego obozu.

Bolesław Suchanek, który jako 11-letni chłopak był więźniem Polenlagru 32, dzielił się w Domu PZKO swoimi wspomnieniami. Fot. ŁUKASZ KLIMANIEC

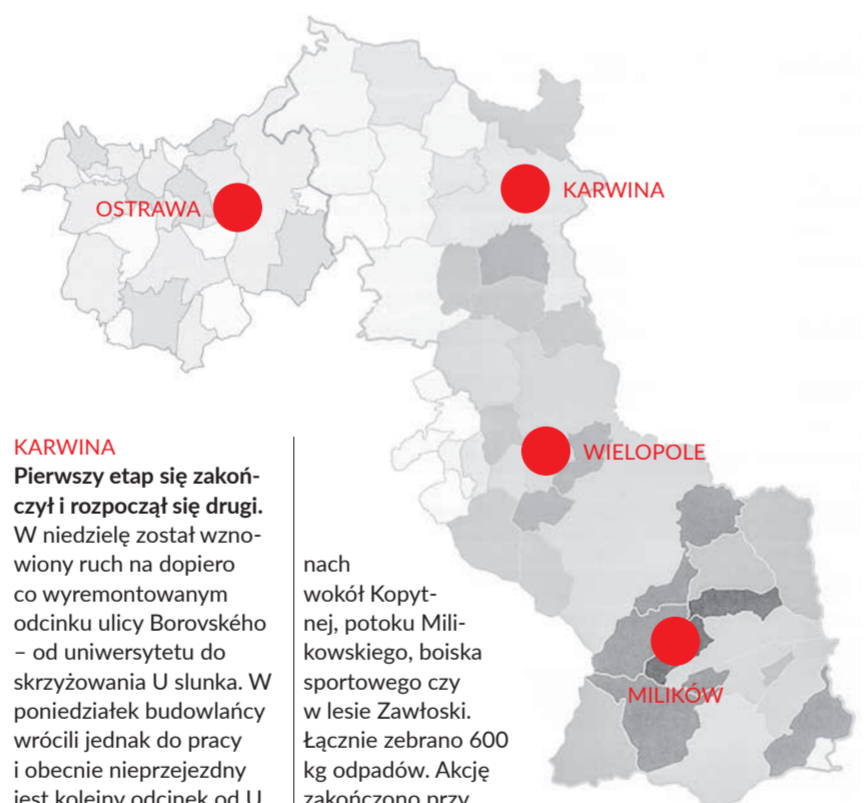
Łukasz Klimaniec

Przed trzema granitowymi blokami autorstwa zaolziańskiego artysty Bronisława Firli na cmentarzu w Skrzeczoniu w sobotę zapłonęły znicze oraz zostały złożone wieńce kwiatów. Okazja była wyjątkowa – 55. rocznica postawienia pomnika poświęconego 104 Polakom, ofiarom Po-

lenlagru 32, jaki znajdował się podczas II wojny na terenie Bogumina.

W wydarzeniu wzięli udział m.in. konsul generalna RP w Ostrawie Izabella Wołhejko-Chwastowicz, która objęła honorowy patronat nad wydarzeniem, burmistrz Bogumina Petr Vícha, wiceprezes MK PZKO w Boguminie-Skrzeczoniu, a przede wszystkim Bolesław Suchanek, który jako 11-letni chłopak był więźniem tego obozu, oraz Danuta Różniakowa i Jan Nowaczyk, potomkowie innych więźniów.

DZIEJE SIĘ W REGIONIE

KARWINA Pierwszy etap się zakończył i rozpoczął się drugi. W niedzielę został wznowiony ruch na dopiero co wyremontowanym odcinku ulicy Borovského – od uniwersytetu do skrzyżowania U slunka. W poniedziałek budowlancy wrócili jednak do pracy i obecnie nieprzejezdny jest kolejny odcinek od U slunka do skrzyżowania ulic Olbrachtova i Na Kopci. Dalsza część drogi aż po pętlę autobusową przy szkole Borovského będzie zamknięta tylko częściowo. Prace potrwać do 19 maja. (sch)

MILIKÓW W ciągu ostatnich tygodni gmina została kompletnie sprzątnięta. Najpierw robili porządek uczniowie miejscowej polskiej szkoły pogotowia ratunkowego, którzy zebrali cztery worki śmieci wokół nowej oczyszczalni ścieków oraz je posegregowali. Następnego dnia wzięli się za sprzątnięcie ok. sześćdziesięciu wolontariuszy, którzy skupili swoją uwagę m.in. na tere-

nach wokół Kopytnej, potoku Mili-kowskiego, boiska sportowego czy w lesie Zawłoski. Łącznie zebrano 600 kg odpadów. Akcją zakończono przygulasz myśliwskim i opiekanych kiełbaskach na ogniu. Dla uczestników była przygotowana strzelnica. (sch)

OSTRAWA Poważny wypadek miał miejsce w niedzielę przed południem na trasie kolejowej na Bogumin. 25-letni mężczyzna został potrącony przez jadący wtedy pociąg. Kiedy na miejsce dotarła załoga lotniczego pogotowia ratunkowego, był przytomny. Prace remontowe będą obejmowały również budowę chodnika. Ponieważ akcja ruszy dopiero w przyszłym roku, gmina ma czas, żeby przygotować projekt oraz spróbować zdobyć dotację na jego zrealizowanie. (sch)

Od spotkania w siedzibie Zarządu Głównego Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Czeskim Cieszynie rozpoczęła się wczoraj przed południem wspólna wizyta Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” mająca na celu podsumowanie dotychczasowych projektów infrastrukturalnych realizowanych przez ZG PZKO i poszczególne koła miejscowe oraz zapoznanie się z planami na przyszłość. Chodzi o projekt finansowany za MSZ w ramach konkursu „Współpraca z Polonią i Polakami za Granicą, Infrastruktura Polonijna 2023” za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego. Na zdjęciu siedzą od lewej: Joanna Edelman koordynator projektów inwestycyjnych Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, Małgorzata Michalczyk, naczelniczka Wydziału Dotacji w Departamencie Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ, Magdalena Opałka z tegoż wydziału i Juliusz Szymczak-Gałkowski, wiceprezes Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” razem z prezes PZKO Heleną Legowicz i członkiem ZG Stanisławem Kótkiem. Do tematu wrócimy w piątkowym numerze gazety. Fot. BEATA SCHÖNWALD (sch)

73

proc. zeznań podatkowych zostanie w tym roku oddanych w formie elektronicznej. Wynika to z obliczeń Administracji Podatkowej RC. W czwartek 2 maja uchylnie termin składania zeznań za 2023 rok przez osoby fizyczne, które korzystają z elektronicznej skrzynki danych. Posiadacze skrzynki mają obowiązek elektronicznego rozliczenia podatków. Dla porównania – w 2020 roku tylko 30 proc. zeznań miało formę elektroniczną, w ub. roku było ich już 66 proc. (dc)

W SKRÓCIE...

Nowy parking ułatwi życie

Rozpoczęła się budowa parkingu na Kolibie w Pasiekach w gminie Bystrzyca. Parking znajdzie się na nieużytkowanym dotąd terenie w punkcie początkowym ścieżki dydaktycznej oraz przy pozostałych szlakach pieszych i rowerowych. Budowa tego parkingu to konieczność, bowiem w sezonie letnim to miejsce wypadowe cieszy się sporą popularnością wśród turystów, a znajdujące się nieopodal kilka miejsc parkingowych przy pętli autobusowej to za mało. Dlatego gmina zdecydowała się na budowę kolejnych. Inwestycja jest współfinansowana ze środków europejskich. Na parkingu, jaki znajdzie się na nieużytkowanym dotąd terenie, będzie mogło zaparkować 15 pojazdów – w tym jedno miejsce przeznaczone zostanie dla pojazdu przewożącego osobę niepełnosprawną oraz jedno dla motocykla. Co więcej, z parkingu będą mogli skorzystać także rowerzyści – zgodnie z projektem znajdzie się tam stojak rowerowy, w którym zmieści się pięć jednośladów. (kdm)

Nietuzinkowy spot

Od kilku dni w internecie furorę robi filmik promocyjny miasta Wisły, który w nietuzinkowy sposób przedstawia walory tej beskidzkiej miejscowości. Prace nad nim trwały dziewięć miesięcy. Największe wrażenie robią obrazy – produkcja powstała w większości z użyciem dronów sportowych FPV, sporo w niej nowatorskich zabiegów, które dla widza są ciekawą i atrakcyjną formą w odbiorze. W spocie gościnnie wziął udział Adam Małysz. Oprócz wersji polskiej i angielskiej, przygotowana jest też wersja z czeskim lektorem. (kdm)

Polska i Czechy są w UE już 20 lat

Dokończenie ze str. 1

Dla nas ważne były sprawy związane z ubezpieczeniami zdrowotnymi. W Polsce automatycznie pobierali nam składkę z pensji, a w Czechach musieliśmy sobie opłacać ją indywidualnie. Więc pociągiliśmy podwójnie. Z chwilą wejścia do Unii ta sprawa została uregulowana – podkreślają małżonkowie. Irena Prengel-Adamczyk, emerytowana pracowniczka Muzeum Śląska Cieszyńskiego, wskazuje na możliwości, jakie przyniosło członkostwo w UE. Dzięki unijnym projektom udało się zdobywać pieniądze na kulturę – przeprowadzić konserwacje, wydrukować przewodniki, katalogi zbiorów, na co wcześniej nie było finansów. Nie mówiąc o wielomilionowych inwestycjach

związanych z budową dróg, odnawianiem zabytków itp. 20-lecie członkostwa obu państw UE oceniają pozytywnie, choć potrafią patrzeć krytycznie na funkcjonowanie Wspólnoty. Nie ukrywają, że tak, jak na początku wszyscy byli zachwyceni, tak teraz pojawiają się mieszane uczucia. – Wchodziliśmy do Unii na trochę innych zasadach. Wolny przepływ ludzi, towarów i usług – to wszystko, co wiedzieliśmy. Teraz okazuje się, że nie wszyscy jesteśmy równi, że niektóre państwa są lepsze, bo mają dłuższą historię demokracji, niż my. To rzeczy, które bolą i nie podobaają się – przyznają. Zgodnie podkreślają jednak, że gdyby było tak, jak przed wejściem do UE – z granicą, celnikami i kontrolami – byłoby fatalnie. (kdm)

Bogdan Ficek, ówczesny burmistrz Cieszyna

Dla mnie był to historyczny i wzruszający moment, bo angażowałem się w kampanię na rzecz wejścia Polski do UE. Dla wielu nie było to oczywiste. Zwłaszcza, że Jarosław Kaczyński i Lech Kaczyński optowali za tym, by Polska nie wchodziła w strukturę unijną. Rozstrzygnął głos papieża Jana Pawła II, który powiedział, że to szansa cywilizacyjna dla Polski. I wbrew dużej części Episkopatu zachęcał do głosowania w referendum. Wejście do UE było ważne z praktycznego i finansowego punktu widzenia. Wcześniej mogliśmy korzystać z funduszy przedakcesyjnych. To były ograniczone, niewielkie pieniądze. Gdy zostaliśmy członkiem UE, otworzyła się przed nami możliwość skorzystania z całej palety środków. Do UE weszły też Czechy. Z Vitem Slovákem mieliśmy bardzo dobre kontakty, zresztą z poprzednimi burmistrzami też. To był fantastyczny okres, wszyscy byliśmy podekscytowani, że staliśmy się Europejczykami. Pamiętam, jak z żoną jechaliśmy autokarem do Włoch i przejeżdżaliśmy przez granicę. Nikt nas nie zatrzymał, nikt nam nie grzebał w bagażach. To było coś niesamowitego.

Vít Slovák ówczesny wiceburmistrz Czeskiego Cieszyna

Pamiętam dobrze tamten czas, bo akurat wtedy przebywałem na Węgrzech. To był wyjazd z okazji współpracy między Czechami, Polską, Słowacją, a Węgrami. Właśnie w tym terminie, na Węgrzech, świętowaliśmy wejście naszych państw do Unii Europejskiej. Wszyscy niecierpliwie oczekiwaliśmy na ten moment, bo po zmianach, jakie zaszły w latach 90., ludzie chcieli być pełnoprawnymi członkami Unii Europejskiej. Chcieli, żeby nie było już granic, głównie między Czechami i Polską. Dla nas, w obu Cieszytach, to było właśnie najważniejsze – likwidacja granicy w kolejnym kroku, jakim było wstąpienie do strefy Schengen. To spowodowało jeszcze większe otwarcie. Obywatele obu miast i państw mogli korzystać z tego wspólnego terenu i nie musieli co chwilę przechodzić przez kontrolę i odczuwać, że są w innym państwie. Dziś możemy powiedzieć, że nie ma między nami granic. To jest coś, czego nie da się wycenić finansowo, ani innym sposobem zmierzyć. Według mnie musiało do tego dojść. Żyjemy dziś zupełnie inaczej, niż przed tymi zmianami.

Cieszyńskie śpiewanie

Popularne, ale i praktycznie całkiem nieznane piosenki zabrzmiały w Ośrodku Kultury „Strzelnica” w czwartek 25 kwietnia podczas XXVIII Przeglądu Cieszyńskiej Pieśni Ludowej. Wydarzenie zorganizowały Polskie Towarzystwo Artystyczne „Ars Musica” i Centrum Pedagogiczne dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszynie.

• Sylwia Niemiec z córką Karoliną. Obie były zadolowane z tego występu. Zdjęcia: LUKASZ KLIMANIEC

Łukasz Klimaniec

Nie wiadomo, czy fakt, że tego roczny Przegląd Cieszyńskiej Pieśni Ludowej miał miejsce ledwie dwa tygodnie po Festiwalu Piosenki Dziecięcej w Hawierzowie, mógł wpłynąć na frekwencję, ale pewne jest, że w sali „Strzelnicy” pojawiło się nieco mniej wykonawców niż zazwyczaj. Jednak, ci którzy wystąpili na scenie, potrafili niejednokrotnie zachwycić wykonaniem prezentowanego utworu i melodycznością swojego głosu.

Tak było m.in. w przypadku 5-letniej Karolinki Niemiec z Suchej Górnej, która zaśpiewała „Kiej nade wsią gęsi paśta” oraz „Paśta kozy wedle brzozy”. Co ciekawe, jej mama Sylwia Niemiec sama występowała w tym przeglądzie, kiedy była w wieku szkolnym. – Rzeczywiście, śpiewałam na tym przeglądzie. To bardzo miłe doświadczenia i wspomnienia z dzieciństwa, więc postanowiłam przygotować do tego konkursu córkę, choć ma dopiero pięć lat – przyznała pani Sylwia. Karolinka pod okiem mamy przygotowała się niespełna dwa tygodnie wcześniej po kilka minut dziennie.

– Z małymi dziećmi nie można zbyt długo ćwiczyć, bo mają ograniczoną koncentrację. Ale rezultat był bardzo dobry – oceniła występ córki, która dumnie oglądała otrzymany dyplom.

Renata Czader, metodyk Centrum Pedagogicznego ds. Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego, witając uczestników ze sceny przyznała, że niektórzy uważają, iż śpiewane są wciąż te same piosenki. Ale ona zdaje sobie sprawę, że dla uczestników, którzy muszą wyjść na scenę, są to nowe utwory.

– A jak panie wyszukują starą, nieznaną piosenkę, to bardzo się z tego cieszymy – przyznała.

I tak było właśnie w przypadku 9-letniej Anny Folwarcznej z Gnojnika, która zaśpiewała „Co się to dziwnego dziś zdarzyło”.

– To mało znany utwór – przyznała Joanna Szpyrc, opiekunka małych wykonawców z Gnojnika. – Siedźmy w śpiewnikach różnego rodzaju i wyszukujemy nieznane piosenki, żeby ocalić je od zapomnienia. To niełatwe, żeby nauczyć dzieci je śpiewać, bo są to nieraz trudne melodie, ale dzieci same chcą się uczyć czegoś nowego. Ania sama sobie wybrała tę piosenkę – przyznała Joanna Szpyrc.

9-latkę przytaknęła: – Pani dała mi książkę z piosenkami, którą razem z moim tatą przeglądaliśmy. I wybraliśmy akurat tę piosenkę, bo bardzo mi się spodobała – przyznała Anna Folwarczna.

Na pojawienie się takich mało znanych utworów lub takich, które są znane, lecz wykonane w innych wariantach, zwrócił uwagę prof. Daniel Kadłubiec, który zasiadał w jury wraz z prof. Alojzym Suchankiem i dr Magdaleną Szyncler.

– To dobrze, że takie piosenki pojawiają się. Poziom przegląd jest bardzo dobry, gwarą w miarę czystą, bo wiadomo, że w tych piosenkach to nie jest język mówiony, ale śpiewany. A co ważne, temu wszystkim towarzyszy strój, bo kulturę pojmujemy kompleksowo, czyli gwarą, strój, melodia i muzyka – wyjaśnił.

Zwrócił przy tym uwagę na wielką rolę nie tylko nauczycielek i opiekunki, które przygotowały dzieci do występu, ale przede wszystkim domu rodzinnego – rodziców i dziadków. – Zaolzie nigdy nie miało siły politycznej, ale przetrwało dzięki kulturze. Kontynuacja tego dziedzictwa jest warunkiem trwania polskiego Zaolzia – powiedział.

• Strój związany z regionem, gwara, umiejętność prezentacji – młodzi wykonawcy stanęli na wysokości zadania.

• Zespół „Zorómbek” z Polskiego Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Czeskim Cieszynie.

• Wspólne zdjęcie na scenie – oprócz dyplomu – fajna pamiątka z udziału w przeglądzie.

• Renata Czader prowadziła przegląd zapowiadając kolejnych wykonawców.

WYNIKI

Kategoria A (przedzłokali)

1. miejsce ex aequo: Oliver Zwyrtek (Mosty k. Jabłonkawy), Karolina Niemiec (Sucha Górna).

Kategoria B (uczniowie klas 1.-5. SP)

1. miejsce ex aequo: Krzysztof Bystron (Stonawa), Maria Kaszper (Wędrzynia), Małgorzata Teofil (Mosty k. Jabłonkawy), Noemi Kucharczyk (Stonawa), Zuzanna Kowalczyk (Gnojnik).
2. miejsce ex aequo: Patrycja Podolinska (Jabłonków), Aneta Piskorz (Stonawa), Antoni Drąg (Czeski Cieszyn), Sebastian Mendrek (Czeski Cieszyn), Alžběta Jakubikowa (Jabłonków).
3. miejsce ex aequo: Faustyna Kaszper (Wędrzynia), Jan Bezecny (Czeski Cieszyn).

B II

1. miejsce Patrycja Podolinska - Alžběta Jakubikowa (Jabłonków)
2. miejsce Anna Pląskowa - Natalia Bura (Sucha Górna).

B III

1. miejsce Dziecka ze Stonawy (Stonawa).

Kategoria C (uczniowie klas 6.-9. SP)

C I

1. miejsce ex aequo: Krystian Stonawski (Czeski Cieszyn), Beata Chodura (Gnojnik), Maria Czolko (Gnojnik), Izabela Bystron (Sucha Górna), Lucie Jakubikowa (Jabłonków).
2. miejsce ex aequo: Jakub Sikora (Czeski Cieszyn), Małgorzata Biernat (Czeski Cieszyn), Anita Tomanek (Gnojnik), Eliška Gazur (Jabłonków), Wiktoria Madzia (Jabłonków), Klara Kadłubiec (Jabłonków).

3. miejsce ex aequo: Miriam Brozda (Czeski Cieszyn), Karolina Kaszper (Wędrzynia), Krystyna Tomanowa (Sucha Górna).

C II

1. miejsce ex aequo: Jakub Sikora, Krystian Stonawski (Czeski Cieszyn), Karolina Kaszper, Agata Szotkowska (Wędrzynia), Krzysztof Bystron, Izabela Bystron (Stonawa), Lucie Jakubikowa, Wiktoria Madzia (Jabłonków).
2. miejsce ex aequo: Eliška Gazur, Klara Kadłubiec (Jabłonków), Krystyna Tomanowa, Zuzana Pląskowa (Sucha Górna), Maria Czolko, Anna Kowalczyk (Gnojnik).

C III

1. miejsce ex aequo: czterosobowy zespół z Jabłonkawy, „Groniczek” z Gnojnika.

D IV

1. miejsce „Kapela Gorolsko Zorómbek” (Czeski Cieszyn).

Pozostali uczestnicy otrzymali wyróżnienie.

Stuletnie sanatorium na wystawie

W Muzeum Trójstyk w Jabłonkowie otwarto we wtorek wystawę czasową poświęconą stuleciu tamtejszego sanatorium płucnego. Można zapoznać się z poszczególnymi rozdziałami jego historii aż po współczesność, obejrzeć fotografie, zabytkowe przyrządy medyczne, wyposażenie z lat międzywojennych. Ekspozycja będzie czynna do 10 listopada.

Danuta Chlup

Obiekt sanatorium jest znaczącą budowlą funkcjonalistyczną i zabytkiem kultury chronionym przez państwo. Kiedy budowano sanatorium, równocześnie zakładano w jego otoczeniu park, który w 1994 został zapisany na listę znaczących elementów krajobrazu, natomiast od 2005 roku jest częścią Unii Ogrodów Botanicznych RC – powiedziała Ilona Pavelkova, kuratorka wystawy. Następnie przybliżyła historię zakładu leczniczego.

Leczyło słońce

Sanatorium zaczęto budować w czasach, kiedy nie było jeszcze skutecznych lekarstw na gruźlicę, a choroba ta należała do najpoważniejszych i najbardziej rozpowszechnionych. Nazywano ją chorobą społeczną, ponieważ największe żniwo zbierała wśród osób ubogich, źle odżywionych, mieszkających w ciemnych, wilgotnych lokalach. Pewne efekty dawało leczenie sanatoryjne, często w górach, nad morzem lub innych dogodnie położonych, dobrze nasłonecznionych miejscach. Wykryto, że prątki gruźlicy, wyodrębnione w 1882 roku przez Roberta Kocha, są wrażliwe na promienie słoneczne. Dlatego też w sanatoriach przeciwgruźliczych budowano obszerne leżalnie, czyli zadaszkowane balkony, werandy bądź tarasy, na których kuracjusze spędzali znaczną część dnia. Inną popularną metodą stosowaną w międzywojniu była sztuczna odma opłucnowa (wpuszczanie powietrza pomiędzy opłucne, w wyniku czego zapadało się chore płuco i bakterie miały ograniczone warunki do dalszego rozmnażania się). Na wystawie można oglądać zabytkowy aparat, który służył do przeprowadzania tego zabiegu. Przeprowadzono także operacje wyrwania nerwu przeponowego, których efekty były podobne (ale trwałe), jak w przypadku sztucznej odmy.

Pomysł budowy sanatorium płucnego w Jabłonkowie zrodził się w Powiatowej Ubezpieczalni Chorobowej we Frysztaście. Od 1922 roku wynajmowała ona budynki mieszkalne w Łomnej Dolnej na pobytu lecznicze ubezpieczonych osób. Na dogodnych warunkach pozyskała nieruchomości po zmarłym jabłonkowskim lekarzu Józefie Sikorze – chodziło o dawny młyn i przylegające do niego budynki i grunty w Łazach koło Jabłonkawy. Najpierw na cele lecznicze zaadaptowano śpichlerz. Pierwsi pacjenci pojawili się w prowizorycznym uzdrowisku 1 września 1924 roku. Rok później placówkę przejął stowarzyszenie Slezská Humanita z Orłowej. W latach 1927-1928 wybudowano nowoczesny pawilon ze 120 łózkami. Ze względu na problemy finansowe orłowskie stowarzyszenie rozbudowę i kształt jabłonkowskiego sanatorium.

• Jabłonkowskie sanatorium w początkach istnienia. Fot. ARC

• Doktor Sultana Gawlik na tle dawnego gabinetu lekarskiego.

• Ilona Pavelkova opowiada o historii sanatorium. Zdjęcie: DANUTA CHLUP

•••
Kiedy rozpoczęłam pracę w sanatorium, prawie cała placówka była przeznaczona dla gruźlików. Ale już były leki na gruźlicę, leżakowanie już nie miało takiego znaczenia.

Sultana Gawlik, była dyrektorka, lekarka pulmonolog

ło nowe stowarzyszenie Humanita pro Morawu a Slezsko, które działało na rzecz zdrowia robotników i „pozostałych warstw obywatelskich”. Prezesem został Václav Jelínek. Miał on decydujący wpływ na dalszą rozbudowę i kształt jabłonkowskiego sanatorium.

Funkcjonalne i nowoczesne

Lata 30. upłynęły pod znakiem rozbudowy kompleksu sanatoryjnego. Nowe budynki wznoszono w modnym wówczas stylu funkcjonalizmu. Pawilony z płaskimi dachami i szeregiem dużych okien, meble ze szkieletem z giętych rurek stalowych były charakterystyczne nie tylko dla sanatorium w Jabłonkowie, ale także dla budowanego w tym samym okresie sanatorium dziecięcego w niedalekiej Istebenie. Budynek centralny służył 260 pacjentom. Kompleks składał się z czterech połączonych ze sobą budynków. Główne skrzydło o długości 174 metrów tworzyły pawilony dla kobiet i mężczyzn i przylegające do nich otwarte leżalnie o konstrukcji z żelbetonu.

Pod koniec lat 30. cieniem na działalności sanatorium położyła się sytuacja międzynarodowa. Po przyłączeniu Zaolzia do Polski placówkę ewakuowano. Tylko dyrektor został na miejscu do stycznia 1939 roku i negocjował odszkodowanie z polskimi urzędami. Negocjacje nie

zakończono. Po okupacji Czechosłowacji w marcu 1939 roku brneńska siedziba Humanity znalazła się w Protektoracie Czech i Moraw, co dodatkowo skomplikowało sprawę. Kolejna ewakuacja, tym razem polska, miała miejsce w sierpniu 1939, przed wkroczeniem armii niemieckiej. Pod niemieckim kierownictwem sanatorium częściowo służyło jako szpital polowy, częściowo jako uzdrowisko dla niemieckiej ludności cywilnej.

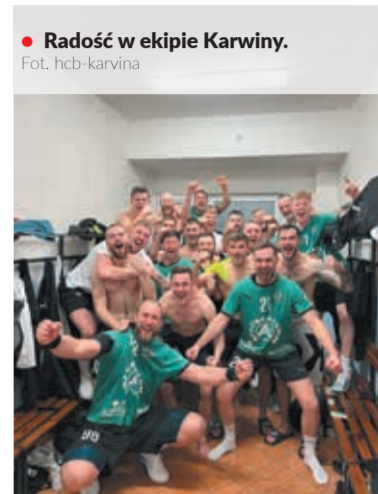
Po wojnie wznowiono działalność. Sanatorium było zdewastowane przez opuszczających go Niemców. Lata powojenne przyniosły lekarstwa skuteczne przeciwko gruźlicy, wobec czego terapia klimatyczna traciła znaczenie. Pomimo to placówka do dziś służy osobom z chorobami płuc. Działa tam oddział pneumologii i ftyzjatrii (dziedzina medycyny zajmująca się rozpoznaniem i leczeniem gruźlicy). Część wydzielona jest dla osób przewlekłe chorych. Działa także oddział rehabilitacji, który specjalizuje się głównie w rehabilitacji układu oddechowego, ale także układu ruchu.

Chlubą sanatorium jest park, który zgodnie z wizją Václava Jelínka miał stać się swego rodzaju arboretum. Przed wojną posadzono w nim wiele obcych gatunków roślin. Park bardzo ucierpiał podczas wojny (pożądany wojskowych), później był zaniedbany. Po 1989 roku rozpoczęło jego rewitalizację.

W wernisżu wzięły udział obecny dyrektor sanatorium Jan Zawada, a także była dyrektorka, lekarka pulmonolog Sultana Gawlik. Pracowała w placówce od 1976 roku do niedawna. W latach 1992-2004 stała na jej czele.

– Kiedy rozpoczęłam pracę w sanatorium, prawie cała placówka była przeznaczona dla gruźlików. Ale już były leki na gruźlicę, leżakowanie już nie miało takiego znaczenia. Później zostałam ordynatorem miejscowego oddziału chorób płucnych trzynieckiego szpitala na Sośnie, który znajdował się na terenie sanatorium, a później został jego częścią. W 1992 roku zgłosiłam się na konkurs na dyrektora – streściła swoją pracę w zakładzie.

Banik w finale

• **Radość w ekipie Karwiny.**
Fot. hcb-karvina

Piłkarze ręczni Banika Karwina ponownie powalczą o złoty medal Chance Ekstraligi! Podopieczni Michała Brúny w czwartym spotkaniu półfinałowym pokonali na wyjeździe Lowosice 32:21, przesądzając o awansie do finału w emocjonujących karnych. W finale Banik trafi na Talent Pilzno.

• **PÓLFINAŁ CHANCE EKSTRALIGI**
LOWOSICE – KARWINA 31:32

Do przerwy: 11:16. Karwina: Mokraś, Košťálek – Růža 3, Prašivka, Živanov, Patzel 5, Plaček 1, Fulnek 3, Užek 2, Harabiš 6/1, Skalický 7, Široký 3, Nantl 2, Franc.

(jb)

W SKRÓCIE

PKO EKSTRAKLASA PIŁKARSKA. 30. kolejka: Piast Gliwice – Warta Poznań 2:0, Jagiellonia Białystok – Pogoń Szczecin 2:2. Górnik Zabrze – ŁKS Łódź 4:1, Śląsk Wrocław – Ruch Chorzów 2:3, Widzew Łódź – Raków Częstochowa 0:1, Radomiak Radom – Zagłębie Lubin 3:4, Stal Mielec – Legia Warszawa 1:3, Lech Poznań – Cracovia Kraków 0:0; wczoraj (po zamknięciu numeru) zakończył się mecz Puszcza Niepołomice – Korona Kielce. Lokaty: 1. Jagiellonia Białystok 56, 2. Lech Poznań 52, 3. Śląsk Wrocław 51 pkt.

DŹUMHUR TRIUMFATOREM OSTRA GROUP OPEN 2024. Tenisowy turniej rangi Challenger – Ostra Group Open 2024 – padł łupem najwyższej rozstawionego tenisisty, Damira Dżumhura. Bośniacki zawodnik pokonał na kortach w Parku Komeńskiego w Ostrawie w trzech setach (6:2, 4:6, 7:5) Niemca Henriego Squire'a.

ZŁOTO DLA SIATKARZY JASTRZĘBSKIEGO WĘGLA. Siatkarze Jastrzębskiego Węgla wywalczyli czwarty w historii i drugi z rzędu tytuł mistrza Polski. W niedzielę pokonali u siebie Aluron CMC Wartę Zawiercie 3:1 (25:19, 21:25, 25:23, 25:18) w trzecim decydującym meczu finałowym i wygrali też rywalizację 2:1.

ME W WIOSŁARSTWIE: BRAZ POLAKÓW. Czwórka podwójna, w składzie: Fabian Barański, Mateusz Biskup, Dominik Czaja i Mirosław Ziętarski, wywalczyła w węgierskim Szegedzie brązowy medal mistrzostw Europy w wiosłarstwie. (jb, PAP)

Jedna wielka mistrzowska rodzina!

Nie milkną echa złotego medalu Tipsport Ekstraligi wywalzonego w brawurowym stylu przez hokeistów Trzyńca. Stalownicy sięgnęli po mistrzostwo kraju po raz piąty z rzędu, pokonując w decydującym siódmym starciu finałowym, przy stanie 3:3, zespół Pardubic na ich własnym podwórku 2:1 golem w 84. minucie. W stan euforii wprowadził trzyńcieńskich kibiców David Cienciala, który spożytkował w akrobatycznym stylu podanie od Marka Daño. Stalownicy, którzy wczoraj zameldowali się już w domu, zamierzają świętować na całego.

Janusz Bittmar

Dokończenie ze str. 1

2024: Kosmiczna odyseja. Gdyby żył Stanley Kubrick, na kanwie wspaniałej passy Stalowników Trzyńca stworzyłby równie wspaniały film o wyprawie w kosmos po złote runo. Trzyńcieńskie od sezonu 2018/19 nie mają sobie równych w ekstralidze – trzy złote medale zdobyli najpierw pod wodzą trenera Václava Varadi, a dwa kolejne ze Zdeněkiem Motákem za sterem drużyny w roli głównego szkoleniowca. Zdobyć pięć razy z rzędu mistrzostwo kraju to sztuka zarezerwowana dla wybitnych. W historii czeskiej ekstraligi udało się to już tylko drużynie Wscina.

– Jesteśmy jedną wielką mistrzowską rodziną. Chylę czoła przed chłopakami, bo nie mieli łatwo. Kontuzje kluczowych obrońców, a potem też napastników, przesądziły o zwycięstwie. Wiedzieliśmy, że chłopaki staną na wysokości zadania i luki kadrowe uzupełnimy naszą słynną determinacją – powiedział na gorąco po niedzielnej spotkaniu Nestršil, który fantastyczne spotkanie w Pardubicach obejrzał w roli widza.

Mistrzowskie puzzle ułożyli w kluczowych starciach fazy pucharowej inni – m.in. świetnie grający obrońca Marian Adámek, zdaniem

nicy Trzyńca. – Drużyna pokazała charakter, z tego faktu cieszę się najmocniej.

W najważniejszej fazie sezonu kontuzje skreśliły z listy zawodników obrońców Jakuba Jeřábka i Martina Marinčína. W szóstym meczu finałowym, wygranym w piątek przez Stalowników 4:1, w karierze pogotowia opuścił Werk Arenę napastnik Andrej Nestršil. Jeřábek znajduje się już po udanej operacji nogi, Nestršil został poddany operacji lewej ręki wczoraj. – Wiedziałem, że chłopaki staną na wysokości zadania i luki kadrowe uzupełnimy naszą słynną determinacją – powiedział na gorąco po niedzielnej spotkaniu Nestršil, który fantastyczne spotkanie w Pardubicach obejrzał w roli widza.

Mistrzowskie puzzle ułożyli w kluczowych starciach fazy pucharowej inni – m.in. świetnie grający obrońca Marian Adámek, zdaniem

ekspertów najlepszy defensor fazy pucharowej. Wychowanek trzyńcieńskiego hokeja w trakcie play off awansował do elitarnej formacji, grając w obronie z Adamem Smithem. – Po ubiegłorocznym czwartym z rzędu sukcesie już nawet nie wierzyłem, że znów przeżyjemy wspólnie te piękne chwile. Ten medal dedykuję żonie, dzieciom, wspaniałej rodzinie – stwierdził Adámek.

Majstersztykiem władz klubowych okazał się transfer Davida Cienciali, niezadowolonego z gry w Pardubicach, którego w trakcie sezonu sprowadzono pod Jaworowy w zamian za oddanie do Dynama słowackiego snajpera Richarda Pánika. Powrót ulubieńca trzyńcieńskiej publiczności okazał się dosłownym strzałem w dziesiątkę, a dokładnie w światło bramki Dynama w czwartej minucie drugiej części niedzielnej dogrywki. – Krządek udało mi się wpakować pomiędzy parkanami

7. MECZ FINAŁOWY

PARDUBICE – TRZYNIEC 1:2 (d)

Terce: 0:0, 1:1, 0:0 – 0:0, 0:1. Bramki i asysty: 40. Vála (Mandát) – 25. Vrána (Kundrátek, Cienciala), 84. Cienciala. Trzyńcie: Kacel – Smith, Adámek, Nedomehl, Kundrátek, Šenkeřík, Polášek – Dravecký, Čácho, Hrehorčák – Voženílek, Helewká, M. Růžicka – Daño, Cienciala, L. Hudáček – M. Roman, Vrána, Kurovský – Doktor.

bramkarza. Typowy gol z kategorii szczęśliwych, po świetnej akcji Marka Daño – podkreślił skromny jak zawsze Cienciala. Wiadomo, historycy nie będą analizowali stylu, ale efektu wykonanej pracy. ▲

Fot. hcecelari

PYTANIE NR 174

Na kanwie sukcesu Stalowników Trzyńca wracamy do pierwszego w historii klubu złotego medalu eks-

trali. W roli kluczowego obrońcy przyczynił się do mistrzowskiego tytułu w sezonie 2010/2011 ten oto bohater na zdjęciu. (jb)

SERWIS PIŁKARSKI

Majstersztyk udał się w niedzielne popołudnie piłkarzom Karwiny. Ratujący się przed spadkiem zespół znad Olzy zwyciężył w ostatniej kolejce rundy podstawowej na boisku Zlina 1:0 i odbił się z ostatniego miejsca w tabeli, co przed meczami fazy dodatkowej ma podwójne znaczenie. Z czwartej pozycji do rundy dodatkowej przebił się Banik Ostrawa, który w niedzielę zremisował u siebie z Libercem 2:2.

Janusz Bittmar

FORTUNA LIGA

ZLIN – KARWINA 0:1

Do przerwy: 0:1. Bramka: 12. Regáli. Karwina: Holec – Ražnatović, Bergqvist, Fleišman – Raspopović, Mikuš, Boháč (94. Bederka), Čavoš (70. Budínský), Moses (87. D. Žák) – Regáli (70. Doležal), Memić (70. Ezeh).

Pojedynek czternastego w tabeli Zlina z szesnastą Karwiną posiadał jedno wspólne motto: byle nie przegrać. Gola na wagę arcyważnych trzech punktów zdobył w 12. minucie Martin Regáli. Słowacki napastnik po solowym rajdzie z połowy boiska zachował siły również w polu karnym, pokonując w sytuacji sam na sam zlińskiego golkipera strzałem w lewy dolny róg bramki.

Karwiniacy, którzy zanotowali drugą wygraną w meczu wyjazdowym w tym sezonie, zagraли w niedzielę w Zlinie świetnie poukładani. Trener Marek Bielan przygotował drużynę do najważniejszego spotkania rewelacyjnie zarówno pod względem kondycyjnym, jak też mentalnym. Goście pozwolili zlińskiemu zawodnikom na niewiele, dramatycznie zrobiło się dopiero w ostatnich minutach meczu, po serii stałych fragmentów gry, świetnie wybronionych jednak przez Dominika Holca i obrońców.

Wygrana Karwiny ze Zlinem, przy równoczesnym remisie 2:2 Czeskich Budziejowic ze Slováckiem, oznacza, że fazę dodatkową w strefie spadkowej zespół Marka Bielana nie rozpocznie w roli czerwonej latarni rozgrywek. Kwęstię uratowania pierwszoligowej skóry karwiniacy mają więc w swoich rękach. Przypominamy, po rundzie dodatkowej ostatni klub tabeli bez skrupułów spada do drugiej ligi. Nie pomoże nawet Harry Potter do spółki z Davidem Copperfieldem.

– Liczy się każdy punkt, a trzy zdobyte na boisku Zlina to już prawie bajka. W rundzie dodatkowej zrobimy wszystko, żeby uniknąć degradacji do drugiej ligi – zadeklarował Bielan.

OSTRAWA – LIBEREC 2:2

Do przerwy: 2:0. Bramki: 20. Ewerton, 47. Kpoz – 55. Tupta, 69. Prebsl. Ostrawa: Markovič – J. Juroška (73. Pojezny), Blažek, Lischka, Kpoz – Boula, Šin – Buchta (68. Rusnák), Klíma (73. Adediran), Ewerton – Kubala (73. Tanko).

Stawką meczu było utrzymanie przez ostrawskich piłkarzy czwartej lokaty w tabeli, co też się udało, ale po drodze kibice Banika musieli

• Karwiniacy (biało-czarne stroje) sięgnęli w niedzielę po komplet punktów w Zlinie. Fot. mfkkarvina

przeżyć kilka zawałów. Podopieczni Pavla Hapala sami skomplikowali sobie sytuację, tracąc w drugiej połowie po głupich błędach komfortowe dwubramkowe prowadzenie. Na 2:2 wyrównał strzałem głową po rzucie różnym niepilnowany Prebsl, dając swej drużynie nadzieję na ostatni 20 minut. Ostrawianie, którzy mądrze dalej grali swoje, aktywnym pressingiem i dobrym atakiem pozycyjnym przerywali akcje Slovana już w zarodku, sami stwarzając zagrożenie pod bramką Vlígena.

W innych meczach 30. kolejki: Olomuniec – Sparta Praga 1:4, Hradec Kr. – Slavia Praga 1:2, Pilzno – Teplice 3:0, Jablonec – Ml. Bolesław 1:1, Cz. Budziejowice – Slovácko 2:2, Bohemians – Pardubice 2:1.

Lokaty: 1. Sparta Praga 76, 2. Slavia Praga 72, 3. Pilzno 62, 4. Ostrawa 45, ... 14. Karwina 25, 15. Zlin 25, 16. Cz. Budziejowice 24 pkt. W następnej kolejce – grupa spadkowa: Jablonec – Karwina (sob., 15.00); grupa mistrzowska: Slavia Praga – Ostrawa (sob., 18.00).

MŚLF

TRZYNIEC – S. BRNO 2:0

Do przerwy: 2:0. Bramki: 5. Dedič, 33. samob. Pus. Trzyńcie: Mrázek – Szewieczek, Samiec, Brak – Zinhasović (61. Dadak), Machuča – Omasta (65. Vlachovský), Holík (84. Konečný), Yakubu, Bolf (65. Cienciala) – Dedič (61. Ayoola).

Trzecioligowy pojedynek na Lešnej rozpoczął się z trzydziestominutowym opóźnieniem spowodowanym awarią autokaru Startu Brno. Go-

• **Z czwartego miejsca w tabeli panuje zadowolenie. Teraz trzeba dobrze zagrać w rundzie dodatkowej**
Pavel Hapal,
trener piłkarzy Banika Ostrava

którego niedzielny mecz zamienił się w pokazówkę okraszoną czystym kontem.

W innych meczach 23. kolejki: Polanka – Szumperk 1:4, Bilowec – Karníov 0:2, Bruntal – Frenštát p. R. 2:4, Opawa B – Břidlična 2:0, Jeseník – Hlubina 0:3, Witkovice – Rzepiszce 4:1, Wracimów – W. Międzyrzecze 1:2. Lokaty: 1. Hlubina 49, 2. Opawa B 47, 3. Bogumin 40, ... 5. Hawierzów 36 pkt. W następnej kolejce: Hlubina – Bogumin (sob., 16.30), Hawierzów – Bilowec (niedz., 10.15).

MISTRZOSTWA WOJEWÓDZTWA

Wyniki 23. kolejki: Krawarzew – Cz. Cieszyń 2:1 (Tesáfk, Chřibek – D. Maceček), Stonawa – Kr. Pole 0:2 (Plhák, Klímek), Datynie Dolne – Wrzesina 3:0 (Cenek, Čileček, Ndanusa), Sl. Orłowa – Benusperk 2:1 (Renta, Motloch – Kutáč), Benesów D. – Herzmanice 3:1, Jakubczowice – Petřvald n. M. 0:2, Oldrzychów – Haj 1:3, Koberzyce – P. Polom 1:2. Lokaty: 1. P. Polom 57, 2. Petřvald n. M. 51, 3. Sl. Orłowa 44 pkt.

IA KLASA-gr. B

Wyniki 19. kolejki: Śmiłowice – Bystrzyca 2:1 (Voznica, Cieslar – Kantor), Sucha Górna – St. Miasto 2:5 (dla gosp.: Pryszcz 2.), Koprzywnica – Ticha 1:1, Pietwałd – Raszkowice 1:3 (dla gosp.: Sobek), Luczyna – L. Piotrowice 2:3 (Kvapil, Bandy – Ekanga, Ostáš, Czyl), Olbrachcice – Dobraticze 1:3 (Čileček – Mitręga 2, Hlaváč), Jablonków – Kozłowice 0:1 (Křpec). Lokaty: 1. St. Miasto 52, 2. Kozłowice 36, 3. Raszkowice 35 pkt.

IB KLASA-gr. C

Wyniki 19. kolejki: Niebory – Wierznówice 3:2, Sedliszcze – Cierlicko 2022 3:0, Wędrynia – Toszonowice 3:2, Oldrzychowice – Dobra 1:4, Gnojnik – Liskowice 0:0, I. Piotrowice – Żuków G. 1:5, Nydek – B. Orłowa 2:2. Lokaty: 1. Liskowice 44, 2. Oldrzychowice 41, 3. Sedliszcze 31 pkt.

(61. Málek), Šudák (70. Drozd), Holaň, Samuel (46. Kilibarda) – Kašpárek (79. Fadairo), Chvěja (79. Temel).

Trwa dobra passa młodych piłkarzy Banika na Bazalach. Gospodarze po zwycięstwie z Bohunicami powiększyli w tabeli przewagę nad Znojmem i Zlinskiem.

W innych meczach 25. kolejki: Frydek-Mistek – Zlin B 1:0, Frydlant n. O. – Hulczyń 1:4, Znojmo – Blansko 1:1, Hodonin – Rosice 0:1, U. Brod – Hranice 6:0, Uniczów – Zlinsko 5:0.

Lokaty: 1. Ostrava B 52, 2. Znojmo 46, 3. Zlinsko 46, ... 5. Karwina B 43, 6. Trzyńciec 40 pkt. W następnej kolejce: Karwina B – Znojmo (jutro, 10.15), Frydek-Mistek – Ostrava B (jutro, 16.30), Frydlant n. O. – Trzyńciec (jutro, 17.00).

DYWIZJA F

BOGUMIN – HAWIERZÓW 0:4

Do przerwy: 0:3. Bramki: 9. Schaffartzik, 32. i 50. Wojnar, 41. Jež. Bogumín: Jakub Kodeš – Jan Kodeš, Václaviček, Blejchař, Fr. Hanus (46. Karčmář), Fulier (58. Malysz), Sporysz, Kubik, Ferenc (46. Noga), Moco (58. V. Kubinski), Bloksch. Hawierzów: Prokel – Večeřa (78. Puchel), Remiáš, L. Skoupý, Jež (69. Hamrozi), Schaffartzik, Holzer (Michalčák), Wojnar, Bewene, Zarembe (69. Kozel), Heller.

Derby zakończyły się wysokim zwycięstwem hawierzowskich Indian. W bramce Hawierzowa zamiast Laštůvki pojawił się Prokel, dla

CIESZYŃSKIE RODY /215/

Michael Morys-Twarowski

Toporkiewiczowie to przykład rodu, który na Śląsku Cieszyńskim pojawił się w drugiej połowie XIX wieku. Protoplasta śląskiej linii tej rodziny był jednym z wielu imigrantów z Galicji, szukających nad Olzą pracy i lepszego życia.

Rodzinną wsią Toporkiewiczów jest Wilkowisko, miejscowość położona w powiecie limanowskim w dzisiejszym województwie małopolskim. W bazie Geneteka (geneteka.genealodzy.pl) można znaleźć indeksy metryk chrztów z parafii w Wilkowisku. Obejmują one tylko wybrane okresy, ale po ich lekturze można zorientować się, że Toporkiewiczowie byli rodem związanym z tą miejscowością od pokoleń. Już w 1787 roku urodzili się Jan Toporkiewicz, syn Tomasa i Marii (Marianny) z domu Pała, oraz Katarzyna Toporkiewicz, córka Wojciecha i Reginy z domu Trzpek.

Najbardziej znanym przedstawicielem rodu był Wojciech Toporkiewicz, urodzony w 1909 roku w Wilkowisku, aktywny działacz ludowy w powiecie limanowskim. Informacje o nim rozsiane są w różnych opracowaniach, a w okresie międzywojennym o Toporkiewiczach można było też przeczytać w „Śląskiej Gazecie Ludowej”.

Wojciech Toporkiewicz, czyli Jan Toporkowicz

Niewątpliwie krewnym wspomnianego działacza ludowego był jego imiennik – Wojciech Toporkowicz. Przyszedł on na świat w 1849 roku w Wilkowisku jako syn Jana Toporkowicza i Małgorzaty z domu Kasprzyk. Zdaje się, że rodzice Wojciecha nie posiadali gruntu,

Skąd to nazwisko?

Według bazy „Nazwiska w Polsce”, prowadzonej przez Instytut Języka Polskiego PAN, nazwisko Toporkiewicz pochodzi prawdopodobnie od nazwy osobowej Toporek, która to z kolei nazwa osobowa pochodzi od słowa „topór”.

• Pomnik w Stonawie poświęcony ofiarom I wojny światowej. Jedną z nich był Franciszek Toporkowicz. Fot. MICHAŁ KLAIBAN/Wikimedia Commons.

bowiem w metryce ślubu syna Jan figuruje jako „inmann” (komornik, osoba wynajmująca izbę tj. komorę u bogatszych gospodarzy). Wojciech przeniósł się z Galicji do Księstwa Cieszyńskiego. 30 maja 1876 roku w Frysztacie ożenił się z Karoliną Gorgol, córką Franciszka, chałup-

nika w Gołkowicach na ówczesnym pruskim Śląsku.

Karolina i Wojciech Toporkowiczowie mieszkali w Starym Mieście koło Frysztatu. Wojciech zarabiał na życie jako górnik. W tamtym czasie księgi metrykalne parafii rzymskokatolickiej we Frysztacie były prowadzone

Toporkiewiczowie

Skąd ten ród?

Toporkiewiczowie pochodzą z dawnej Galicji, konkretnie z powiatu limanowskiego.

Gdzie doczytać?

• Kazimierz Przyboś, Józef Hampel, Bolesław Dereń, „Strajk chłopski w Małopolsce w sierpniu 1937 roku”, Warszawa 1988 (biogram działacza ludowego Wojciecha Toporkowicza, ur. 1909).

• Metryka chrztu Jana Toporkowicza, urodzonego w 1878 roku w Starym Mieście koło Frysztatu. Źródło: Archiwum Krajowe w Opatowie.

dość niedbale, stąd Wojciech Toporkowicz pojawia się na ich kartach jako Albert Toporkowicz i jako Jan Toporkowicz. Podmiannę Wojciecha (w niemieckim zapisywano to imię jako Adalbert, bo święty Wojciech takie imię przyjął na bierzmowaniu) na Alberta można jeszcze zrozumieć, lecz ten Jan jest bardzo zagadkowy. Karolina i Wojciech vel Jan Toporkowiczowie mieli trzech synów: Józefa (1875-1877, zapewne legitymowany po ślubie rodziców), Jana (1878-1884) i Franciszka (ur. 1879).

Franciszek Toporkowicz ze Stonawy

Franciszek Toporkowicz (ur. 1879) mieszkał w Stonawie, pracował w koksowni. 18 lutego 1906 roku poślubił wdowę Karolinę Smolik z domu Herzy. W spisie powszechnym z 1921 roku Karolina występuje jako wdowa (w sensie: wdowa po Toporkowiczu), zatem Franciszek Toporkowicz zmarł przed tą datą. Wszystko wskazuje na to, że w czasie I wojny światowej został powołany do wojska austriackiego i już nie wrócił do domu. W Stonawie na pomniku upamiętniającym ofiary I wojny światowej znajduje się nazwisko Franciszka Toporkowicza. ▲

Z małżeństwa Karoliny i Franciszka (starszego) Toporkowiczów pochodzili: Franciszek (młodszy) (ur. 1906), Rudolf (1908-1910, zmarły na odrę), Anna (ur. 1910), Maria (ur. 1912) i Emil (ur. 1914). Tragizm okazały się losy obu synów Franciszka (starszego). Franciszek (młodszy) zmarł w 1925 roku w zakładzie dla obłąkanych w Opatowie. Z kolei Emil, nie mogąc znaleźć pracy w czasie kryzysu, z Sylwestrem Goryczką ręcznie malowali 20-koronówki, za co w 1935 roku zostali aresztowani pod zarzutem fałszerstwa (pisał o tym „Nasz Lud”, 1935, nr 33).

Linia z Polskiej Ostrawy

Krewnym, chociaż nie wiadomo jak bliskim, Wojciecha vel Jana Toporkowicza, protoplasty opisanej linii rodu, był Jakub Toporkowicz (ur. 1871). Również urodził się w Wilkowisku, także osiedlił się w Księstwie Cieszyńskim, również pracował jako górnik – tyle że mieszkał w Polskiej Ostrawie. Ożenił się z Katarzyną Rojek. Ich syn, Józef (ur. 1897), w czestochowskim spisie powszechnym z 1921 roku figuruje jako osoba narodowości czeskiej o nazwisku Toporkewič. ▲

w Londynie, Bilbao, Waszyngtonie, Chicago, Nowym Jorku, Berkeley, w także w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Łodzi.

• Pokaz filmu „Zapamiętaj. Świadek Jana Karskiego” w Muzeum Historii Polski. Fot. ALBERT ZAWADA/PAP

Przesłanie wciąż aktualne...

Ze złem trzeba walczyć, to przesłanie jest wciąż aktualne, także dzisiaj w obliczu trwającej agresji Rosji na Ukrainę – napisał w liście do uczestników pokazu filmu „Zapamiętaj. Świadek Jana Karskiego” wicepremier i szef MON Władysław Kosiniak-Kamysz.

Premierowy pokaz amerykańskiego filmu odbył się w Muzeum Historii Polski (MHP) w Warszawie w 110. rocznicę urodzin słynnego emisariusza oraz 80. rocznicę wydania jego książki „Tajne państwo”. Wydarzenie zostało zorganizowane przy współudziale Fundacji Edukacyjnej Jana Karskiego.

– Jan Karski przez całe swoje życie dawał świadectwo prawdziwe i wzywał do niezamykania się na

dziejące się zło. Ze złem trzeba walczyć, to przesłanie jest wciąż aktualne, także dzisiaj w obliczu trwającej agresji Rosji na Ukrainę i popełnianych tam rosyjskich zbrodni – podkreślił wicepremier w liście, który odczytał płk. Roman Nowogrodzki.

– To, co nam zostawił Karski, jego testament, jest niesłychanie współczesny. On jest nam bardzo potrzebny dziś, w czasach niepokojów i wojen – powiedziała PAP prezes Fundacji Edukacyjnej Jana Karskiego Ewa Junczyk-Ziomecka. Wyjaśniła, że fundacja przez wiele lat zabiegała o powstanie filmu o Karskim. – Nie udało się znaleźć funduszy w kraju, ale udało się w Stanach Zjednoczonych, teraz film może zobaczyć polska publiczność – dodała.

Natomiast Joanna Sobolewska-Pyz, współzałożycielka Stowarzyszenia Dzieci Holocaustu, oceniła, że film pokazuje „bezsens misji Karskiego”. Przypomniała, że w sytuacji, w jakiej znalazł się Karski oraz wielu innych ludzi „nie wiadomo co robić”. Podkreśliła jednocześnie, że „nic nie robić nie można”. – My cały czas o tym piszemy (o Holokauście – PAP), opowiadamy o tym, spotykamy się z młodymi ludźmi, a tu wybucha wojna w Ukrainie. Sensu w tym nie ma – oznajmiła.

Film o Janie Karskim, kurierze Podziemnego Państwa Polskiego podczas II wojny światowej, oparty jest na wystawianym wcześniej monodramie „Remember This: The Lesson of Jan Karski” (pod polskim tytułem „Zapamiętaj. Świadek Jana Karskiego”) wystawianym

INFORMATOR

Nowy sezon z nową mapą

Wraz z początkiem maja rozpocznie się oficjalny sezon turystyczny w starej Karwinie. Uczestnicy będą mogli zwiedzać z przewodnikiem kościół pw. św. Piotra z Alkantary i spacerować po śladach nieistniejącego miasta. W stoisku stowarzyszenia Stara Karwina można będzie ponownie nabyć mapy, książki i różne pamiątki. – Przed rozpoczęciem sezonu stowarzyszenie „Stara Karwina” przygotowało kilka nowości – informuje prezes Teresa Ondrusz. – Pierwszą jest rozmieszczenie kolejnych ośmiu tablic informacyjnych na terenie zanikłego miasta. W sumie będzie ich w starej

Karwinie już 50. Każda zawiera krótki tekst o historii miejsca w języku czeskim i polskim, fotografię, niektóre także odnośnik do akcji trylogii „Śikmý kostel” Karin Lednickiej. Drugą nowością jest mapa turystyczna starej Karwiny, na której zostały wyznaczone wszystkie wartości odwieczności i miejsca. Na odwrotnej stronie znajduje się mapa ścieżki tematycznej „Zapomniana Orłowa”, którą stowarzyszenie opracowało wraz z organizacją „Orlová na furt”. Zawiera 12 miejsc w starej Orłowej.

– W ten sposób powstała wyjątkowa mapa łącząca historię dwóch sąsiednich miast – podkreśla Teresa Ondrusz.

Krzywy kościół można będzie od maja do października zwiedzać bezpłatnie w wyznaczone dni (so-

boty, niedziele, święta ustawowe), w ramach projektu Biskupstwa Ostrawsko-Opawskiego „Otwarte kościoły”. W pozostałe dni grupy liczące co najmniej pięć osób będą mogły skorzystać z odpłatnej oferty „Starej Karwiny”. Dochód zostanie przeznaczony na remont dachu kościoła. (dc)

• Stowarzyszenia z Karwiny i Orłowej wspólnie wydały mapę turystyczną. Fot. mat. pras. „Starej Karwiny”

CO NA ANTENIE

POLSKIE WIADOMOŚCI: ČT1 SM, niedziela, wiadomości regionalne od godz. 6.00; powtórka na antenie ČT2, niedziela od godz. 19.30. **POLSKIE AUDYJCJE:** po-pt: godz. 19.05 Ostrawa 107,3 MHz i Trzyniec 105,3 MHz. **RADIO KATOWICE:** „U Polaków za Olzą” – niedz. godz. 13.05 na 103 FM. Archiwum audycji: radio.katowice.pl/Zaolzie.

CO W TERENIE

LESZNA DOLNA – Zarząd MK PZKO zaprasza członków i sympatyków na imprezę majową, która odbędzie się w niedzielę 5 maja. O godz. 15.00 złożymy kwiaty i zapalimy znicze przy pomniku ofiarom II wojny światowej. Następnie, na zapleczu Domu PZKO, odbędzie się smażenie jajecznicy, a dla zainteresowanych również zawody w strzelaniu z wiatrówek. Każdy uczestnik przynosi trzy jajka, o reszcie zadbają organizatorzy. W razie niesprzyjającej pogody impreza odbędzie się w pomieszczeniach Domu PZKO.

▲ zaprasza wszystkich zainteresowanych na dwudniową wycieczkę do Wierchosławic i Tarnowa, która odbędzie się w ramach projektu „Śladami wielkich Polaków i ciekawych miejsc” (muzeum i dom trzykrotnego premiera Polski Wincentego Witosa). W Tarnowie zwiedzimy też Rynek Główny, ratusz, Starą Łażnię, cmentarz żydowski i inne ciekawe miejsca. Wycieczka odbędzie się w dniach 25 i 26 maja, opłata 1300 koron od osoby, wyjazd z Lesznej Dolnej od Domu PZKO o godz. 6.00. W cenie wycieczki nocleg, obiadokolacja, śniadanie i niektóre bilety. Ubezpieczenie załatwiają uczestnicy we własnym zakresie. Zgłoszenia wraz z opłatą w terminie do 15 maja przyjmują Renata Szkucik, tel. 604 145 436 i Wiesław Wania, tel. 737 245 864.

NIEBORY – MK PZKO zaprasza 5 maja o godz. 16.00 do Domu PZKO

na spektakl teatru MK PZKO w Śmiłowicach pt. „Storoczny starzik”. Bufet zapewniony.

PTTS „BŚ” – 1 maja tradycyjnie wyruszymy do Wisły, by w schronisku na Kamiennym spotkać się z turystami z bratniej organizacji w Cieszynie. Długość trasy 14 km. Odjazd autobusu o godz. 8.00 z przystanku Cieszyń-Celma. Zaprasza kierownik wycieczki Halina Twardzik, tel. 608 620 424.

▲ zaprasza 4 maja na spacer z Bystrzycy-Na Pasiekach przez Wędrynię-Zaolzie do Bystrzycy-Centrum. Dojazd: pociągami z Cz. Cieszyna o godz. 9.18 do Bystrzycy. Z Bystrzycy autobusem o 9.49 w kierunku Koszarzyk do przystanku Bystrzyca-Raszka. Trasa piesza około 4,5 km. Prowadzi Zosia Franek, tel. 731 244 346.

RODZINA KATYŃSKA W RC – 6 maja (poniedziałek) o godz. 10.00 pod tablicami katyńskimi na Konteszyńcu spotkamy się, by świętować uchwalenie rocznicy Konstytucji 3 Maja, Dzień Polonii i Polaków za Granicą i Dzień Flagi (2. 5.) oraz Dzień zakończenia II wojny światowej (8. 5.). Dołącz do nas w tym roku wspominać będziemy 80. rocznicę bitwy pod Monte Cassino. Na spotkanie pod tablicami katyńskimi w Czeskim Cieszynie na Konteszyńcu zapraszamy członków naszej Rodziny oraz wszystkich, którzy tego dnia zechcą być z nami. Po krótkiej uroczystości pod pomnikiem zebranych członków Rodziny i gości honorowych zapraszamy do kontynuowania obchodów do Ośrodka Kultury „Strzelnica” w Czeskim Cieszynie. Zarząd Rodziny Katyńskiej w RC.

WĘDRYNIA – Zarząd MK PZKO zaprasza 30. 4. o godz. 16.00 na imprezę pt. „Stawiani maja” koło „Czytelni”. W programie kapela „Bezmianna”, bogaty bufet zapewniony.

▲ Klub Seniora MK PZKO zaprasza członków na spotkanie, które odbędzie się we wtorek 7 maja o godz. 15.00 w „Czytelni”.

OFERTA PRACY

SP IM. ST. HADYNY W BYSTRZYCY zatrudni od 20. 5. 2024 sprzątaczkę w wymiarze etatu 0,95. Bliższe informacje pod nr. tel. 739 277 392. GŁ-220

WYSTAWY

CZ. CIESZYŃ, ZARZĄD GŁÓWNY PZKO, ul. Strzelnicza 28, galeria w holu na parterze: wystawa „Zygmunt Fortunat Milkowski, pseudonim Teodor Tomasz Jeż (1824-1915)”. Czynna w godzinach otwarcia budynku. **CZ. CIESZYŃ, KONGRES POLAKÓW, ul. Grabieńska 458/33:** trzy wystawy: „Józef Stebel, ogrodnik pamięci”, „Romuald Traugutt, życie i pamięć” i „Patriotyzm i odwaga Henryki Pustowojówny”. Czynne od wtorku do piątku w godz. 8.00-15.00.

CZ. CIESZYŃ, MUZEUM TEŠÍŃSKA, ul. Główna 115/15: do 30. 6. wystawa pt. „Pokoiki i domki dla lalek”. Czynna: wt-pt: w godz. 8.00-16.00, so i nie: w godz. 9.00-17.00.

JABLONÓW, MUZEUM TROJMEZÍ, plk. Velebovského 150: do 10. 11. wystawa pt. „Stulecie sanatorium płucne w Jablonkowie”. Czynna: wt-pt: w godz. 8.00-16.00, so i nie: w godz. 9.00-17.00.

KARWINA-FRYSZTAT, Oddział Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej, Rynek Masaryka 7/9: do 30. 4. wystawa wspomnieniowa obrazów autorstwa Władysława Čmiele. Czynna: w godzinach otwarcia biblioteki (patrz www.rkka.cz).

TRZYNIEC, MUZEUM HUTY TRZYŃSKIEJ I MIASTA TRZYNIA, Sala Wystaw, ul. Frydecká 387: do 17. 5. wystawa pt. „Kraina czarów Vitězslavy Klimtowej”. Czynna: wt-pt: w godz. 9.00-17.00, nie: w godz. 13.00-17.00.

TRZYNIEC, GALERIA MIASTA TRZYNIA, Dom Kultury „Trisia”, nám. Svobody 526: do 7. 6. wystawa J. Šiguta pt. „Rozhraní”. Czynna: po-pt: w godz. 8.00-16.00.

CO ZA OLZĄ

MUZEUM DRUKARSTWA, Galeria „Przystanek Grafika, ul. Głęboka 50, Cieszyn: do 11. 5. wystawa pt. „Niedaleko jabłko pada...”. Czynna: po-czt: w godz. 10.00-15.00, pt, w godz. 14.00-20.00; so i nie: w godz. 11.00-18.00.

WSPOMNIENIA

Nie umiera ten, kto żyje w pamięci i sercach bliskich
Dnia 29 kwietnia 2024 obchodziłaby 90. urodziny nasza Najdroższa Mamusia, Babcia, Ciocia

śp. MARIA BRUDNA
nauczycielka z Trzycia

W lipcu minie już 15 lat od Jej odejścia do wieczności. Z szacunkiem i miłością w sercach wspominają syn Zbyszek i córka Jola z rodzinami.

GŁ-228

NEKROLOGI

W głębokim smutku pogrążeni zawiadamiamy, że dnia 26 kwietnia 2024 zmarł w wieku 67 lat nasz Kochany Mąż, Ojciec, Dziadek, Teść, Brat, Szwagier, Kuzyn, Wujek i Kolega

śp. MARIAN MOKROSZ

Pogrzyb Drogiemu Zmarłego odbędzie się w czwartek 2 maja 2024 o godz. 11.00 z kościoła katolickiego w Czeskim Cieszynie na miejscowy cmentarz. Zasmucona rodzina.

GŁ-229

WAŻNE INFORMACJE

- 1 Nowym dostawcą dla prenumeratorów „Głosu” jest od 1 listopada 2023 roku PNS, a.s.
- 2 Bezpłatna linia telefoniczna: 800 400 412 (czynna w dni robocze 7.30-17.00)
- 3 Zamówienia pisemne: První novinová společnost, a.s. Zákaznické centrum, Evropská 888, 664 42 Modřice, e-mail: zakaznickecentrum@pns.cz
- 4 Wszystkie zamówienia, zmiany i reklamacje prosimy kierować pod nr. tel. 800 400 412.

www.glos.live

PROGRAM TV

WTOREK 30 KWIECIEŃ

TVP 1

6.05 Złoty chłopak (s.) **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Kościół z bliska **8.00** Wydział kryminalny Kitzbühel (s.) **8.50** Ranczo 6 (s.) **9.45** Komisarz Alex 20 (s.) **10.45** Ojciec Mateusz 29 (s.) **11.35** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **12.10** Agrobiznes **12.35** Rok w ogrodzie extra

12.55 Natura w Jedynce. U wybrzeży Nowej Zelandii 3

Na rozległej przestrzeni południowego Pacyfiku leży archipelag tropikalnych wysp rozrzuconych na powierzchni dwóch milionów kilometrów kwadratowych. Pierwsi żeglarze cudem dotarli tu po długiej wyprawie. Co roku wycieczki się stają się celem dla wędrowców, którzy podejmują jedną z największych migracji na świecie. Inni ich mieszkańcy uczestniczą w nieco wolniejszej, ale równie imponującej podróży...

14.00 Złoty chłopak (s.) **14.55** Jaka to melodia? (teleturniej) **15.35** Gra słów. Krzyżówka (teleturniej) **16.05** Dziedziczo (s.) **17.00** Telexpress **17.20** Jaka to melodia? (teleturniej) **17.55** Klan (s.) **18.25** Leśniczówka (s.) **19.00** Jeden z dziesięciu (teleturniej) **19.30** Program informacyjny, pogoda, sport **20.15** Reporterzy (mag.) **20.30** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **21.10** Zimna wojna (film kop.) **22.50** Przebiegła gra (film USA).

TVP 2

5.35 M jak miłość (s.) **6.25** Inicjatywa Nehemiasz **6.50** Rodzinka.pl (s.) **7.30** Pytanie na śniadanie **11.15** Mieszkańce pięknie. Domy **11.50** Barwy szczęścia (s.) **12.30** Kolo fortuny (teleturniej) **13.15** Akacja 38 (s.) **14.05** Va banque (teleturniej) **14.35** Na sygnale (s.) **15.05** M jak miłość (s.) **16.00** Kolo fortuny (teleturniej) **16.35** Familiada (teleturniej) **17.15** Zakazany owoc (s.) **18.10** Va banque (teleturniej) **18.45** Akacja 38 (s.) **19.35** Barwy szczęścia (s.) **20.55** M jak miłość (s.) **21.55** Na sygnale (s.) **22.30** Panorama **23.10** Stulecie Winnych 4 (s.) **23.55** Superprodukcja.

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Ujsoły **7.45** Dzień Dobry TVN **11.30** Kuchenne rewolucje. Łódź **12.35** Ukryta prawda **14.45** Detektywi (s.) **15.45** Doradca smaku (mag.) **15.50** Kuchenne rewolucje. Łódź **16.55** Ukryta prawda **18.00** Detektywi (s.) **19.00** Fakty, sport, pogoda **19.55** Uwaga! **20.10** Doradca smaku (mag.) **20.15** Na Wspólnej **20.55** Milionerzy (teleturniej) **21.35** Pokonaj mnie, jeśli potrafisz (reality show) **22.40** Kuba Wojewódzki (talk-show) **23.40** Superwizjer (mag.).

POLSAT

6.00 Nowy dzień **8.40** Malanowski i partnerzy (s.) **9.40** Sekrety rodziny. Wnuczka **10.40** Dlaczego ja? **11.40** Gliniarze (s.) **12.50** Wydarzenia **13.20** Interwencja (mag.) **13.40** Trudne sprawy **14.40** Dlaczego ja? **15.50** Wydarzenia **16.15** Interwencja (mag.) **16.30** Na ratunek 112 (s.) **17.00** Gliniarze (s.) **18.00** Pierwsza miłość (s.) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **20.05** Wojna o planetę małp (film kop.) **23.10** Split (thriller japoński).

TVC 1

5.59 Studio 6 **9.00** Szkoła pielęgniarzek (s.) **9.45** Piosenki z ekranu **10.00** Co umiały nasze babcie **10.30** Dynastia Novaków (s.) **11.30** AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości, sport, pogoda **12.30** Sama w domu **14.00** Chwila dla piosenki

14.15 Winnice nad Mozela

Z Renu udaliśmy się w stronę Mozeli. Widoki z łodzi zapierają dech w piersiach, choć na brzegach Mozeli jest mniej zamków i pałaców niż na Renie, ale mimo wszystko jedna ruina zamku przyciąga naszą uwagę. Za degustacją wspaniałych win oraz wyjątkową atmosferą wsi, winnic i małych miasteczek wybrał się z moderatorem i koneserem wina Janem Walą w nowym serialu dokumentalnym.

14.45 Strzał w ciemności (film) **16.25** Szkoła pielęgniarzek (s.) **17.15** AZ kwiz **17.40** Czarne owce **18.00** Wiadomości regionalne **18.25** Gdzie mój dom? **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.00** Uroczysty koncert z okazji 20. rocznicy wstąpienia RC do UE **20.15** Boso po ścieżniku (film) **22.05** 3 plus 1 z Mirosławem Donutem **23.25** Komisarz Moulin (s.) **0.55** AZ kwiz.

TVC 2

5.59 Dzień dobry **8.30** Cudowna planeta **9.25** Wybórna SHOW **10.10** Rzymskie wyciągi **11.05** Odkryte skarby **11.55** GEN **12.10** Nie poddawaj się **12.35** Królestwo natury **13.05** Dzikie światy **13.50** Władcy trzeciej rzęsy **14.45** Praskie metro **15.25** Historie z pustkowi **16.20** Największe apokalipsy w dziejach świata **17.15** Wieczny Egipt **18.05** Planeta skarby **19.00** Na rowerze po Czechach **19.10** Magazyn chrześcijański **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Bohaterowie legend **21.00** Moja nowa twarz **22.20** Cuda ludzkiego geniuszu **23.15** Agent Hamilton (s.) **0.00** Zapomniane historie II wojny światowej.

NOVA

5.55 Śniadanie **8.35** Ulica (s.) **9.35** Złoty labeź (s.) **10.55** Partnerki (s.) **12.00** Południowe wiadomości, sport, pogoda **12.20** Przechodnia w różnym ogrodzie (s.) **13.35** CSI: Kryminalne zagadki Miami (s.) **15.30** Zamienimy się z żoną **16.57** Popołudniowe wiadomości, sport, pogoda **17.30** Pościg **18.30** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Jedna rodzina (s.) **21.40** Survivor Czechy i Słowacja (reality show) **23.40** CSI: Kryminalne zagadki Miami (s.).

PRIMA

6.00 Nowy dzień **7.00** M.A.S.H. (s.) **9.25** Kłamstwo na plaży (s.) **10.30** Policja Hamburg (s.) **12.30** Podkomisarz Brenda Johnson (s.) **13.25** Komisarz Rex (s.) **14.30** Policja w akcji **15.35** Tak jest, szefie! **16.40** Incognito **17.55** Nakryto do stołu! **18.55** Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne **19.55** Showtime **20.15** Zoo (s.) **21.40** 7 przyprawek Honzy Dědka **0.00** Tak jest, szefie! **1.05** Policja w akcji.

ŚRODA 1 MAJA

TVP 1

6.50 Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **7.00** Transmisja mszy świętej z

Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Zrzuńnawani, odbudowani **8.00** Wydział kryminalny Kitzbühel (s.) **8.50** Ranczo 6 (s.) **9.50** Komisarz Alex 20 (s.) **10.45** Ojciec Mateusz 29 (s.) **11.40** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **11.55** Ranczo Wilkowyje (komedia polska) **13.35** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **13.45** Ogniem i mieczem **17.00** Telexpress **17.25** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **17.35** Ojciec Mateusz 24 (s.) **18.25** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **18.40** Jaka to melodia? (teleturniej) **19.30** Program informacyjny, pogoda, sport **20.30** Urodziny w Europie! Dobrze, że jesteśmy razem **22.20** Od zera do milionera - 20 lat w Unii **23.20** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **23.30** La La Land (film kop.).

TVP 2

5.45 Tylko na lato **7.15** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **7.30** Pytanie na śniadanie **11.50** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **12.00** Legalna blondynka (komedia, USA) **13.45** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **14.00** Familiada (teleturniej) **14.35** Kolo fortuny (teleturniej) **15.15** Szansa na sukces. Opole 2024 2. Patrycja Markowska **16.15** Tak to leciało! **17.05** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **17.20** Asterix na olimpiadzie **19.25** Rodzinka.pl (s.) **20.00** Spectre (film kop.) **22.30** Panorama **23.00** Polska w Unii Europejskiej. 20 lat później **23.15** Godziny strachu (thriller Kanada/Wielka Brytania).

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Łódź **7.45** Dzień Dobry TVN **11.20** Bociany (film USA) **13.05** Mój przyjaciel delfin (film familijny USA) **15.20** Chłopiec i wilk (film kop.) **17.00** Wredne dziewczyny (komedia kop.) **19.00** Fakty, sport, pogoda **19.45** Uwaga! **20.05** Na Wspólnej (s.) **20.40** Milionerzy (teleturniej) **21.15** The Traitors. Zdraycy **22.15** Eagle Eye (thriller Niemcy/USA).

POLSAT

6.00 Nowy dzień **6.45** Fernando (film USA) **9.00** Nawa Usterka (film dla dzieci) **11.30** Rycerze z Szanghaju (komedia kop.) **13.50** Doktor Dolittle (komedia) **16.10** Pani Doubtfire (komedia USA) **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **20.05** Nasz nowy dom (reality show) **21.05** Duże dzieci (komedia USA)

23.20 Gang dzikich wiewrzy (komedia USA)

Grupa przyjaciół postanawia ożywić codzienną rutynę i wybiera się w podróż na legendarnych Harley'ach. Pragną posmakować nieograniczonej wolności. Okazuje się jednak, że wyprawa staje się dużo bardziej skomplikowana, niż zakładali. Ich dobra passa zostaje wystawiona na próbę podczas spotkania z prawdziwym gangiem dzikich Harleyowców, a zwirowane wakacje zmieniają się w przygodę ich życia.

TVC 1

6.00 O szewcu Macieju (bajka) **7.10** Król Drozdobrodzi (bajka) **8.45** O mądrym Sorfariem (bajka) **9.55** Przyjaciółka pana ministra (film) **11.20** Cudowny kamyczek (bajka) **12.45** Spotkanie w lipcu (film) **14.05** Dobry wojak Szwecji

(film) **15.55** Rump!CimprCampr (bajka) **17.25** Szalenie smutna królewna (bajka) **18.55** Prognoza pogody, wiadomości, sport **20.10** Żandarmie humorzeski (s.) **21.35** Mareczku, podaj mi pióro (film) **23.05** Dynastia Prachałów **0.25** Maria Antonina (s.).

TVC 2

6.00 Cuda ludzkiego geniuszu **6.50** Duże maszyny **7.40** Czar Wielkiej Brytanii **8.25** Nasze tradycje **8.55** Tajemnica życia KHM **10.00** Pownowe otwarcie bazyliki św. Wawrzyńca i św. Zdzisławy w Jablonnem w Podjęszczedziu (transmisja) **11.30** Święci i świadkowie **11.45** Tereny śródziemnomorskie - współżycie człowieka i zwierząt **12.40** Historie z pustkowi **13.35** Dzikie światy

14.20 Afera Thomasa Crowna (film)

Thomas Crown jest milionerem, który jest w stanie kupić wszystko, na co tylko ma ochotę, a jego urokowi nie potrafi się oprzeć prawie żadna kobieta. Są jednak rzeczy, których nie sposób dostać za pieniądze, a Thomas Crown żądny jest nowych wyzwań. Kiedy w muzeum rozlega się sygnał alarmowy i ginie jedno z bezcennych płócien Moneta, Crown jest ostatnią osobą, którą nowojorska policja mogłaby podejrzewać o dokonanie kradzieży. Jest jednak ktoś, kto nie daje się zwieść pozorom - Catherine Banning, błyskotliwa i inteligentna pani detektyw...

16.00 Namibia, nadzieja i przyszłość **16.55** Planeta Czechy **18.20** Ukryte skarby **18.45** Człowiek jako gatunek zwierzęcy **19.50** Wiadomości w czeskim j. migowym **20.00** Piękne kraje z lotu ptaka **21.00** W kamperze po Polsce **21.30** Zakazany memoriał **22.00** Lotnicza katastrofy **22.45** HarryPalmer: technika Ipress (s.) **23.35** Cuda techniki.

NOVA

5.55 Pradawny łąd (film anim.) **7.30** Łużca, postrach ulicy (film) **9.15** Hultajska piątka (film) **10.55** Zwierzogrod (film anim.) **13.05** Jak Honza prawie został królem (bajka) **15.00** Niebo a ziemia (film) **16.55** O odważnym kowalu (bajka) **18.25** Ulica (s.) **19.30** Wiadomości, sport, pogoda **20.20** Tajemniczy szef **21.40** Survivor Czechy i Słowacja (reality-show) **23.40** Specc (s.) **0.45** Niebo a ziemia (film).

PRIMA

6.00 Bajki Bolka i Lolka (s. anim.) **6.20** Zoo (s.) **7.40** Dobra wroźka (film) **9.45** Ojciec panny młodej (film) **11.55** Dama za burtą (film) **14.15** O chłopcie, co okpił śmierć (bajka) **16.00** Jak się budzi królowy (bajka) **17.55** Nakryto do stołu! **18.55** Wiadomości, pogoda, wiadomości kryminalne **19.55** Showtime **20.15** Gliniarz (s.) **21.40** Show Jana Krausa **23.45** Tak jest, szefie! **0.55** Ojciec panny młodej (film).

CZWARTEK 2 MAJA

TVP 1

5.20 W pustyni i w puszczy. Chartum **7.00** Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze **7.30** Dobre historie. Arka w Bydgoszczy **8.00** Wydział kryminalny Kitzbühel (s.) **8.50** Ranczo 6 (s.) **9.45** Komisarz Alex

(s.) **10.45** Ojciec Mateusz 29 (s.) **11.35** Korona królów. Jagiellonowie (s.) **12.10** Okrasa lamie przepisy. Podkarpacka cebula **12.45** Natura w Jedynce. Wpływ zmian klimatu na las **13.45** Potop Redivivus (film polski) **17.00** Telexpress **17.20** Jaka to melodia? (teleturniej) **17.55** Klan (s.) **18.25** Leśniczówka (s.) **18.55** Jeden z dziesięciu (teleturniej) **19.30** Program informacyjny, pogoda, sport **20.00** Oredzie Marszałka Sejmu RP Szymona Hołowni **20.15** Reporterzy **20.35** Ojciec Mateusz 31 (s.) **21.30** Sprawa dla reportera **22.30** Mel Brooks, genialny komik (film dok. francuski) **23.40** Morderstwa w Belle-Ile (dramat franc.).

TVP 2

5.35 Footloose (film USA) **7.30** Pytanie na śniadanie **12.10** Legalna blondynka 2 (komedia USA) **14.00** Familiada (teleturniej) **14.35** Kolo fortuny (teleturniej)

15.15 Postaw na milion (teleturniej)

„Postaw na milion” to teleturniej dla widzów o stalowych nerwach. Milion złotych w gotówce, dwóch uczestników i tylko 8 pytań do końca gry - zadanie wydaje się proste, ale czy gracze będą w stanie zachować zimną krew i ocalić milion? Już kolejny sezon w Telewizji Polskiej będzie można oglądać światowy hit firmy Endemol, produkowany w kilkunastu krajach emocjonujący teleturniej...

16.15 Tak to leciało! (teleturniej) **17.15** Praszek na uwięzi (komedia USA) **19.10** Przepis dnia (mag.) **19.25** Barwy szczęścia (s.) **20.50** Postaw na milion (teleturniej) **21.50** Na sygnale (s.) **22.30** Panorama **23.00** Erynie. Flegeton (s.) **23.50** Hala odlotów (talk-show).

TVN

5.55 Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje. Lubin **7.45** Dzień Dobry TVN **11.30** Kuchenne rewolucje. Wrocław **12.35** Ukryta prawda **14.40** Detektywi (s.) **15.45** Doradca smaku (mag.) **15.50** Kuchenne rewolucje. Lubin **16.55** Ukryta prawda **18.00** Detektywi (s.) **19.00** Fakty, sport, pogoda **19.45** Uwaga! **20.00** Doradca smaku **20.05** Na Wspólnej (s.) **20.40** Milionerzy teleturniej) **21.15** Kuchenne rewolucje **22.15** Gotowi na wszystko. Exterminator (komedia polska).

POLSAT

6.00 Nowy dzień **8.40** Malanowski i partnerzy (s.) **9.40** Sekrety rodziny **10.40** Dlaczego ja? **11.40** Gliniarze (s.) **12.50** Wydarzenia **13.20** Interwencja (mag.) **13.40** Trudne sprawy **14.40** Dlaczego ja? **15.50** Piłka nożna. Fortuna Puchar Polski **18.50** Wydarzenia, sport, pogoda **20.05** Nasz nowy dom (reality show) **21.10** Przyjaciółki (s.) **22.10** Nadchodzi Polly (komedia USA).

TVC 1

5.59 Studio 6 **9.00** Uczeń czarnoksiężnika (film) **10.05** Chłopaki w akcji **10.35** Sylwestrowy koktajl **11.30** AZ kwiz **12.00** Południowe wiadomości, pogoda, sport **12.30** Sama w domu **14.00** Bułeczki z rana **14.30** Hrabia Monte Christo (film) **16.00** Szkoła pielęgniarzek (s.) **16.45** Pełne gniazdo w województwie złaskim **17.15** AZ kwiz **17.40** Czarne owce **18.00** Wiadomości regionalne

PROGRAM TV

CO W KINACH

HAWIERZÓW - Centrum: Kung Fu Panda 4 (30, godz. 17.00); Czarny kos, czarna jeżyna (30, godz. 18.00); Four Little Adults (30, godz. 19.30); Impresjonisi (1, godz. 9.30); Fantastyczna trójka (1, godz. 17.00); Perfect Days (1, godz. 18.00); Heaven in Hell (1, godz. 19.30); Django (2, godz. 17.00); Tarot (2, godz. 18.00); Kaskader (2, godz. 19.30).

KARWINA - Centrum: Puccini, G. Madam Butterfly (30, godz. 17.00); Biedronka i czarny kot. Film (1, godz. 17.30); **Challengers** (1, godz. 19.30); Maria Montessori (2, godz. 17.30); Tady Havel, słysíte mně? (2, godz. 18.00); Puchatek: Krew i miód 2 (2, godz. 20.00).

TRZYNIEC - Kosmos: Strażniczka smoków (28, godz. 15.00); Jedno życie (28, godz. 17.15); Lesni vrah (30, godz. 19.30); Prázdnyiny s broúckem (1, godz. 17.30); Kristian (1, godz. 19.30); Django (2, godz. 17.30); Kaskader (2, godz. 19.45).

CIESZYN - Piast: Ella i czarny jaguar (30, godz. 15.00); EOS: Painting the Modern Garden - Monet to Matisse (30, godz. 17.30); Perfect Days (30, godz. 18.00); Back to Black. Historia Amy Winehouse (30, godz. 20.15).

CO W TEATRZE

SCENA BAJKA - CZ. CIESZYN: O 3 princeznach a 3hwałnem drakovi (2, godz. 10.00); **SCENA CZESKA** - TRZYNIEC: Balada pro banditu (30, godz. 19.00).

CO W STREAM-IE

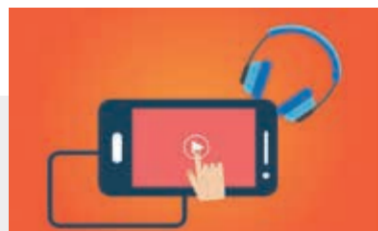
Agent będący outsiderem. Szpiegowska intryga i groźba zamachu terrorystycznego. Potężni wrogowie zakamuflowani w ośrodkach władzy. Brzmi znajomo, prawda? I nic w tym dziwnego. Twórcą „Nocnego agenta” jest Shawn Ryan, który z własnego doświadczenia wie, że choć widzowie głośno domagają się oryginalności, to kiedy przychodzi do sięgania po

CZYTAJ NAS CODZIENNIE!
www.glos.live

Wizjonerski twórca Luca Guadagnino przedstawia „Challengers” z Zendayą w roli Tashi Duncan, która jako złote dziecko tenisa została potem trenerką, bezkompromisową na korcie i poza nim. Jej mąż (Mike Faist - „West Side Story”) jest mistrzem, który przeżywa zawodowy kryzys. Tashi postanawia przywrócić mu dawną chwałę, ale oboje czeka niespodzianka, kiedy przeciwnikiem okazuje się inny przeciwnik z cempion Patrick (Josh O'Connor - „The Crown”) - jego były najlepszy przyjaciel i dawny chłopak Tashi. Kiedy przeszłość zderza się z teraźniejszością, a napięcie sięga zenitu, Tashi musi zapytać samą siebie, jaka będzie cena wygranej.

pilota lub klikania w ikonki platform streamingowych, to wybierają przede wszystkim znajome historie, tyle że w nowym, atrakcyjnym opakowaniu.

Gdzie obejrzeć: Netflix

Okecie w filmach i serialach PRL

Filmowcy chętnie realizowali zdjęcia na lotnisku Okecie. To był barwny punkt w szarzyźnie i byłej jakości PRL - przyznała dr Mirella Olczyk-Kurkowska, odtwórczyni roli Jagody Karwowskiej w serialu „Czterdziestolatek”, Jerzego Grzy, a dziś wykładowczyni w Centrum Europejskim Uniwers

POST SCRIPTUM

UŚMIECHNIJ SIĘ

MINIKWADRAT MAGICZNY I

Pionowo i poziomo jednakowo:

1. biletowa na dworcu albo w kinie
2. norweski poeta i językoznawca, Ivar 1813-1896
3. istota, esencja, znaczenie, meritum czegoś
4. bawół zamieszkujący Celebes.

Wyrazy trudne lub mniej znane: AASEN

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

MINIKWADRAT MAGICZNY II

Pionowo i poziomo jednakowo:

1. atomowa lub molowa; czasami też: dużo, wiele, mnóstwo
2. A w elektronice
3. miasto we Francji nad Mozą lub rodzaj nadwozia samochodu osobowego
4. Arnold w przedszkolu.

Wyrazy trudne lub mniej znane: ARNI

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

KWADRAT MAGICZNY

Rozwiązaniem dodatkowym jest nazwa jeziora w Polsce, położonego w województwie kujawsko-pomorskim i wielkopolskim, w granicach administracyjnych Kruszwicy. Jest największym naturalnym zbiornikiem wodnym województwa kujawsko-pomorskiego i historycznych Kujaw, będąc także jedenastym – co do wielkości – jeziorem w Polsce...

Pionowo i poziomo jednakowo:

1. pieczywo w kształcie podkowy czy półksiężyca
2. miejscowość w regionie Ogun w Nigerii
3. **ROZWIĄZANIE DODATKOWE**
4. imię Maschadowa, byłego prezydenta Czeczenii
5. Leoneczka przed zdrobnieniem.

Wyrazy trudne lub mniej znane:

OLOSE

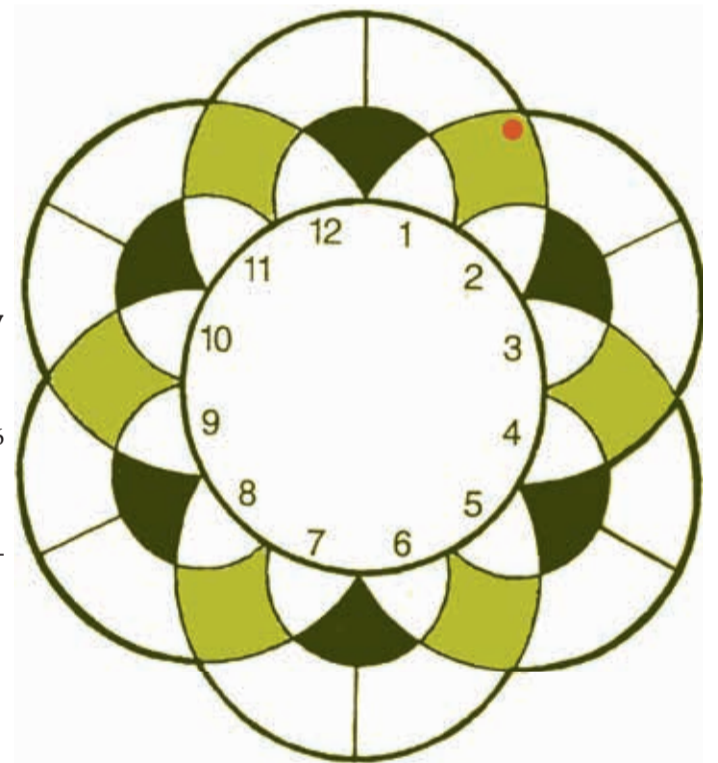
	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

LOGOGRYF ŁUKOWATY

Rozwiązaniem jest nazwa miasta w województwie małopolskim, w powiecie nowosądeckim. Miasto to posiada status miejscowości uzdrowiskowej z licznymi odwiertami i rozlewniami wód mineralnych. Znajdują się tam pijalnie wody mineralnej, sanatoria uzdrowiskowe, baseny oraz parki...

- 1.-4. w wielkanocny poniedziałek, ...-dyngus
- 3.-6. ...II Mocny, król Polski w latach 1697-1706
- 5.-8. płynny składnik krwi
- 7.-10. ma ciemniejsze włosy od blondyna
- 9.-12. herb Warszawy
- 11.-2. maszyna szyfrująca III Rzeszy, rozpracowana przez polskich kryptologów.

Wyrazy trudne lub mniej znane: ENIGMA

Wśród autorów poprawnych rozwiązań zostanie rozlosowana nagroda. Rozwiązania prosimy przysłać na e-mail: info@glos.live. Termin ich nadsyłania upływa w piątek 10 maja 2024 r. Nagrodę z 16 kwietnia otrzymuje **Ewa Mrowiec z Hawierzowa**. Autorem dzisiejszych łamigłówek jest Jan Kubiczek.

Rozwiązanie minikwadratu magicznego I z 16 kwietnia: BOTA, ODŁAM, TANIO, AMOR

Rozwiązanie minikwadratu magicznego II z 16 kwietnia: WOSK, OLIWA, SWIFT, KATA

Rozwiązanie logogryfu łukowatego I z 16 kwietnia: WIOSNA

Rozwiązanie logogryfu łukowatego II z 16 kwietnia: KROBIA